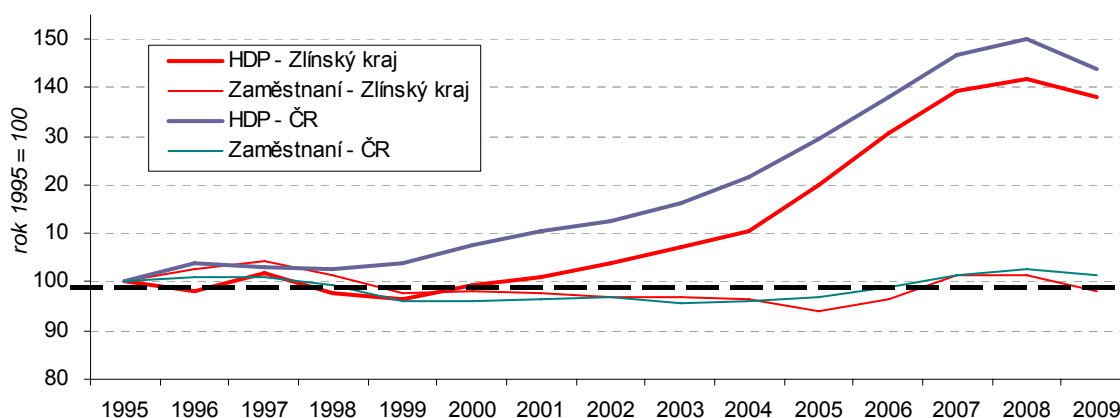

3. Využití pracovní síly

Podíl kraje na objemu HDP se mírně snížil

Dynamika růstu hrubého domácího produktu (HDP) v kraji byla do roku 2008 stejná jako na úrovni ČR, v průměru 6,6 % ročně. K zásadnímu obratu došlo v roce 2009, kdy se v ČR snížil objem HDP o 1,7 % a ve Zlínském kraji dokonce o 4,2 %. Nejvyšší hodnoty 177,1 mld. Kč dosáhl objem HDP v kraji v roce 2008, snížení v následujícím roce představuje 7,4 mld. Kč. **V přepočtu na obyvatele** to znamená pokles o 12,6 tis. Kč na **287,0 tis. Kč**, tedy v mezikrajském srovnání sedmou nejvyšší hodnotu. Podíl kraje se na celkovém objemu HDP po roce 2000 v republice pohyboval mezi 4,9 až 4,6 %, v uplynulém roce to bylo 4,7 %.

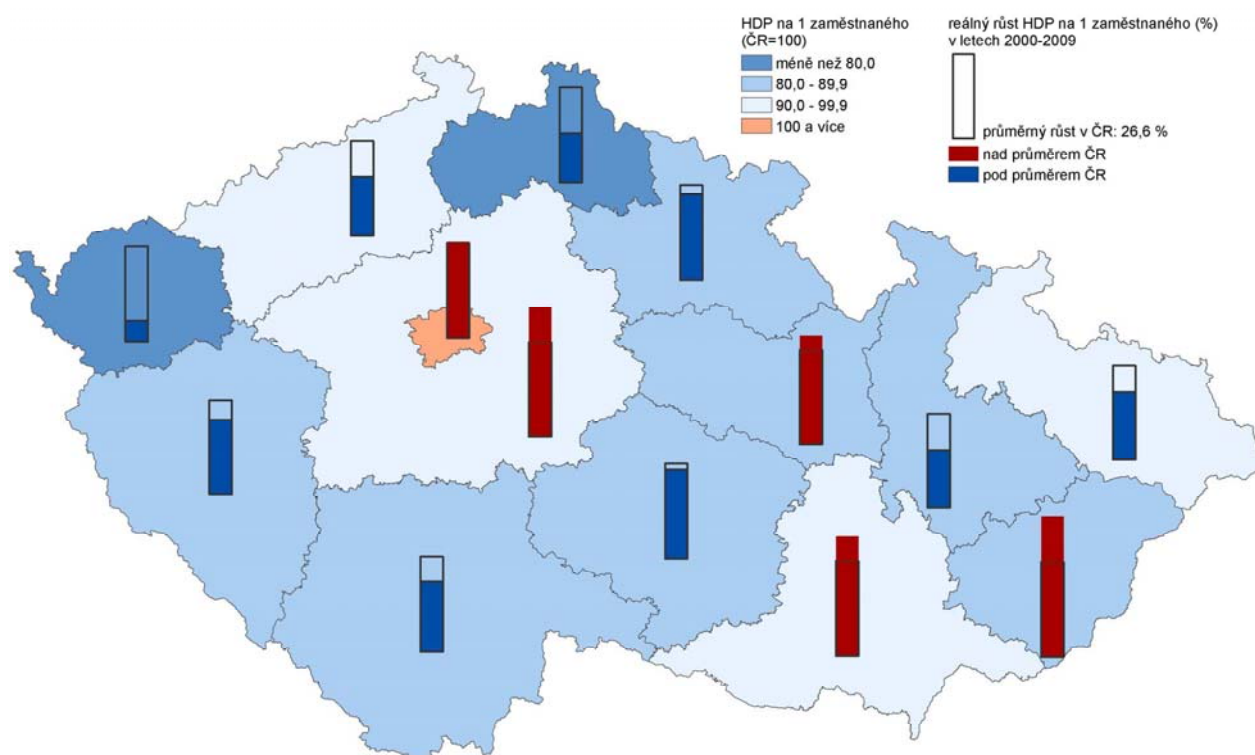
Graf č. 24 Vývoj HDP a zaměstnanosti v národním hospodářství (rok 1995 = 100)

Objem vývozu kraje poklesl

Podle struktury nově vytvořené hodnoty se na tvorbě HDP v kraji nejvýznamněji podíleli výrobci z odvětví zpracovatelského průmyslu, podíl se ve sledovaném období pohyboval mezi 37 – 41 %. Zvýšilo se zastoupení stavebnictví, výroby a rozvodu elektřiny, tepla a vody a také dopravy. Naproti tomu poklesla tvorba hrubé přidané hodnoty (HPH) v dobývání nerostných surovin, zemědělství a v obchodě. Růst objemu vývozu se zastavil v roce 2007, v následujících letech došlo k poklesu. Z nejvyšší hodnoty 120,7 mld. Kč klesl na **98,3 mld. Kč v roce 2009**. Podíl kraje na celkovém exportu ČR se tak snížil ze 4,9 % na 4,6 %.

Kartogram č. 8 Produktivita práce podle krajů v letech 2000 - 2009

Nejvyšší zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu

Výkonnost české ekonomiky vzrostla mezi lety 1995 až 2008 o 50 %, zaměstnanost se stejnou měrou nezvyšovala. Kromě konce devadesátých let se nad úroveň roku 1995 dostává zaměstnanost v ČR i v kraji roce 2007, v kraji však na rozdíl od ČR v roce 2009 opět klesá pod úroveň roku 1995. **Počtem 276,5 tis. osob** se kraj na celkovém počtu zaměstnaných v ČR podílí zhruba 5 %. Zastoupení jednotlivých odvětví ve struktuře zaměstnanosti je stabilní, převládá zpracovatelský průmysl, kde je soustředěno 42% z celkového počtu zaměstnaných. Zhruba 12 % je zaměstnáno ve velkoobchodě a stejné podíly (přes 7 %) připadají na vzdělávání a na stavebnictví.

Průmyslové podniky v kraji

Průmyslový potenciál kraje tvoří 198 průmyslových subjektů se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji, ve kterých je zaměstnáno zhruba 47 tis. osob. Tržby těchto podniků v přepočtu na jednoho zaměstnance dosahují výše 2,7 tis. Kč a v mezikrajském srovnání tím řadí kraj na 7. pozici.

Stavební podniky v kraji

Až 11. místo zaujímá kraj hodnotou základní stavební výroby na jednoho zaměstnance, která ve stavebních podnicích s 50 a více zaměstnanci se sídlem v kraji představovala 1 393 tis. Kč.

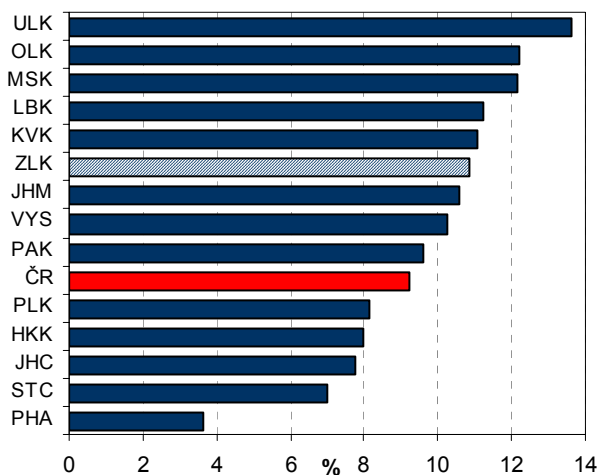
Meziroční nárůst počtu uchazečů o zaměstnání

Nezaměstnanost ve Zlínském kraji podléhala stejným vlivům jako na úrovni ČR a proto se vývoj neliší od republikového. Nárůst počtu uchazečů o zaměstnání do roku 2003 vystřídal pokles až na nejnižší hodnotu v roce 2008 (20 048 osob), v následujícím roce došlo ke zvýšení o více než 13 tis. osob. Po Olomouckém kraji a po Hl. městě Praze bylo toto zvýšení ve Zlínském kraji nejprudší (index 168,8 %). **Podíl kraje na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání v ČR se meziročně zvýšil z 5,7 % na 6,3 %.**

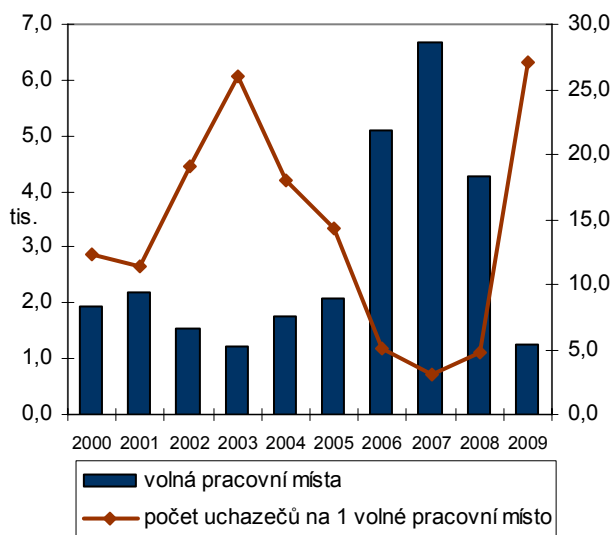
Nadprůměrná míra registrované nezaměstnanosti

Míra registrované nezaměstnanosti v kraji se pohybuje mírně nad republikovou hodnotou a v mezikrajském srovnání ji řadí doprostřed. V roce 2009 dosáhla výše **10,83 %**, přitom u žen byla mírně vyšší než u mužů. Podíl žen v celkovém počtu uchazečů o zaměstnání se vyvíjel velmi nerovnoměrně, na počátku období představoval 50 %, nejvyšší byl v roce 2007, kdy přesáhl 55 % a v uplynulém roce klesl na necelých 47 %.

Graf č. 25 Míra registrované nezaměstnanosti v krajích ČR v roce 2009 (v %)

Graf č. 26 Volná pracovní místa a počet uchazečů na jedno pracovní místo ve Zlínském kraji

Nejvíce roste počet uchazečů ve věku 20 – 39 let

Ve vývoji nezaměstnanosti **podle věku uchazečů** ve sledovaném období nejsou výrazné rozdíly proti vývoji celkového počtu uchazečů. Nárůst počtu uchazečů v roce 2009 se promítl do všech věkových skupin, výrazný byl zejména u mladších v kategoriích 20 až 39 letých, což se projevilo ve zvýšení jejich podílu v celkové struktuře. Nejvyšší zastoupení mezi uchazeči mají 20-24 letí a 50-54 letí.

Počet dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů se zatím nezvyšuje

Z pohledu **délky evidence na úřadu práce** vzrostl počet žadatelů o práci ve všech skupinách kromě těch, kteří byli v evidenci úřadu práce déle než 24 měsíců. Počet těchto dlouhodobě evidovaných uchazečů zůstal na přibližně stejné úrovni jako v roce 2008, neboť tato skupina ještě není ovlivněna výrazným nárůstem zájmu uchazečů o zaměstnání ve spojitosti s hospodářskou krizí. Vysoký nárůst počtu uchazečů

zaevidovaných koncem roku 2008 a v prvním čtvrtletí roku 2009 se promítl nejvýrazněji u těch, kteří byli v evidenci 6-9 a především 9-12 měsíců, kde se počet uchazečů ztrojnásobil. Nejmenší nárůst byl zaznamenán ve skupině evidence do 3 měsíců, a to zhruba o jednu třetinu. Přesto je i nadále nejpočetnější skupinou uchazečů o zaměstnání, neboť na celkové nezaměstnanosti se podílí přibližně 30 %.

Polovina uchazečů o zaměstnání má střední vzdělání bez maturity

I když vzrostl počet uchazečů se všemi **stupni vzdělání**, nejprudší meziroční nárůst byl zjištěn u středoškolsky vzdělaných bez maturity, kteří v minulém roce představovali polovinu uchazečů o zaměstnání. To odpovídá i skutečnosti, že z počtu uchazečů největší podíl představují manuální kvalifikovaní pracovníci.

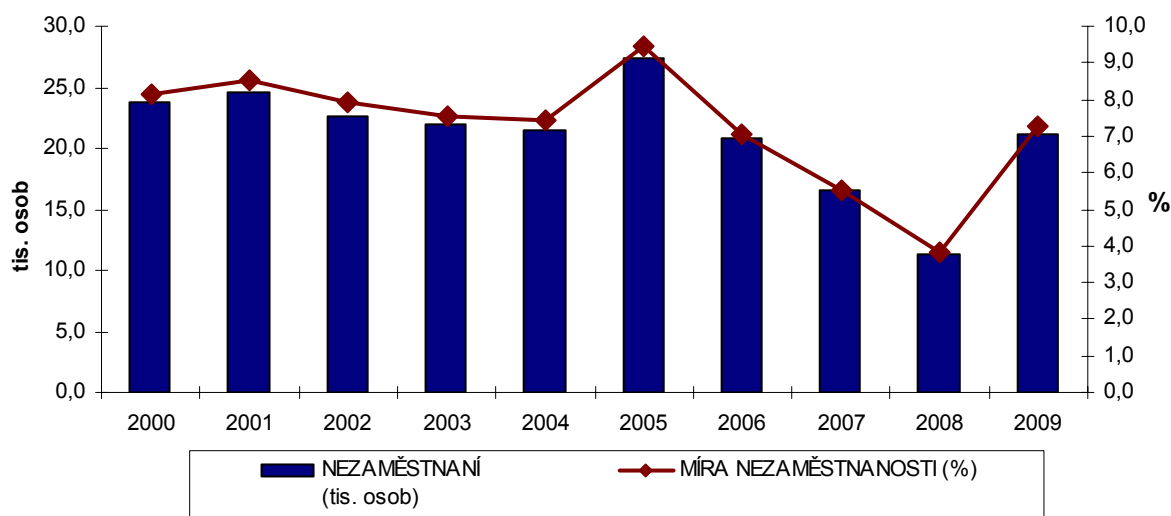
Klesá počet volných pracovních míst

Počet **volných pracovních míst** klesl přibližně na jednu třetinu roku 2008. Naproti tomu počet uchazečů na jedno volné místo meziročně vzrostl téměř šestinásobně (ze 4,7 na 27,0) a je pátý nejvyšší mezi kraji. Z 1 252 volných pracovních míst jednu třetinu představovala místa pro kvalifikované manuální pracovníky a další třetinu místa pro vysoce kvalifikované nemanuální pracovníky. Nejmenší nabídka míst byla pro nemanuální pracovníky s nižší kvalifikací a na jedno takové místo připadlo nejvíce uchazečů (55,0, zatímco u vysoce kvalifikovaných to bylo 12,4). Na jedno volné místo manuálního nekvalifikovaného pracovníka připadlo 25,7 uchazečů, v případě kvalifikovaného to bylo 23,0 uchazečů.

Podíl uchazečů s nárokem na podporu klesá

Přestože počet **uchazečů o zaměstnání s nárokem na podporu** vzrostl v roce 2009 proti předchozímu roku zhruba o polovinu, v důsledku rychlejšího růstu celkového počtu uchazečů o zaměstnání došlo k poklesu podílu zájemců s nárokem na podporu ze 40 % na počátku sledovaného období na necelých 36 % v roce 2009. Průměrná výše měsíční podpory meziročně vzrostla o 7 % na 5 482 Kč.

Graf č. 27 Vývoj obecné míry nezaměstnanosti a počtu nezaměstnaných ve Zlínském kraji

I po rekvalifikaci je obtížnější najít práci

V roce 2009 proti uplynulému roku vzrostl počet uchazečů v rekvalifikaci zhruba o jednu čtvrtinu, podíl těch, kteří ji úspěšně dokončili, zůstal na stejné úrovni - okolo 70 %. Obtížnější situaci na trhu práce však dokládá skutečnost, že po úspěšně dokončené rekvalifikaci **našlo práci 31,2 %**, zatímco v předchozím roce to bylo 54,3 %. Nejčastěji se jednalo o mladé lidi ve věku 20-29 let. Rekvalifikační kurzy se zaměřují především na základní obsluhu PC a obsluhu PC se specifickým zaměřením, účetnictví a základy podnikání. Také ve Zlínském kraji je zájem o projekt „Vzdělávejte se“, který poskytuje finanční prostředky zaměstnavatelům na obecné vzdělávání zaměstnanců a na náhradu mzdových nákladů během účasti na odborném výcviku. Realizují se také regionální individuální projekty, které mají pevně stanovený rámec a jsou zaměřené na cílové skupiny jednotlivců jako jsou Šance pro rodiče, Život bez bariér, Klíč k zaměstnání, Znovu do práce a Příležitost pro zkušené.

Výdaje na APZ rostou

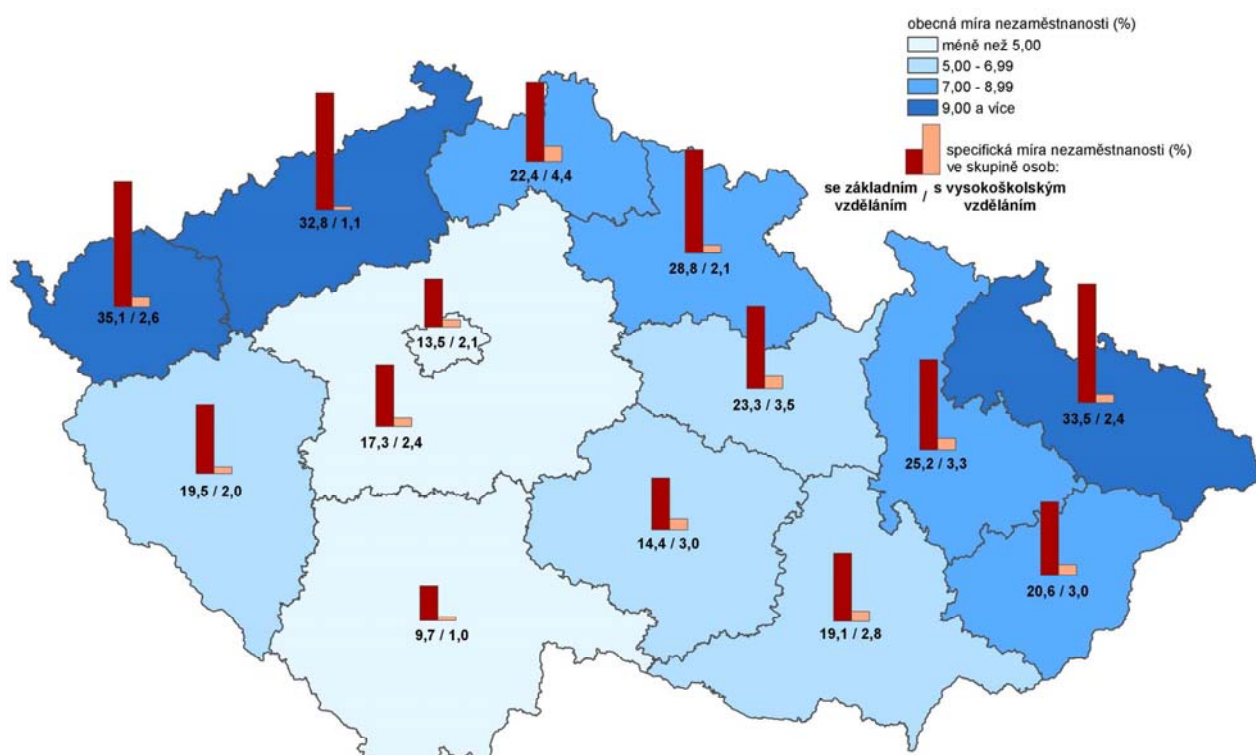
Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti (APZ) v kraji proti předchozímu roku vzrostly zhruba o jednu polovinu a dosáhly výše 261 mil. Kč, z toho polovinu představuje podpora zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Více než polovina z **celkového počtu 2 668 vytvořených pracovních míst** v rámci APZ byla vytvořena

jako společensky účelná pracovní místa a necelých 42 % připadá na veřejně prospěšné práce, které však z dlouhodobého hlediska nepředstavují řešení problému nezaměstnanosti, protože poskytují pouze dočasné pracovní uplatnění (max. 12 měsíců). APZ v kraji se zaměřuje na ohrožené skupiny uchazečů o zaměstnání, tedy zdravotně postižené, osoby nad 50 let, dlouhodobě nezaměstnané apod. Na hodnotách za republiku se Zlínský kraj podílí necelými 7 procenty počtem vytvořených pracovních míst i výší výdajů na APZ.

Počet nezaměstnaných se meziročně téměř zdvojnásobil

Na základě výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) nerovnoměrný vývoj počtu nezaměstnaných v kraji na počátku sledovaného období nahradil pokles po roce 2005 až na 11,3 tis. osob v roce 2008. V následujícím roce se počet nezaměstnaných takřka zdvojnásobil, dosáhl **výše 21,2 tis. osob** a na celkovém počtu nezaměstnaných ČR se podílel 6 %. V prvních letech sledovaného období byly ve struktuře nezaměstnaných nejvíce zastoupeny osoby ve věku 15-24 let, v roce 2006 osoby ve věku 50-54 let a v posledních dvou letech byli nejvíce zastoupeni mladí lidé ve věku 25 až 34 let. Zhruba polovinu z celkového počtu nezaměstnaných v roce 2009 tvořily osoby se středním vzděláním bez maturity.

Kartogram č. 9 Obecná míra nezaměstnanosti podle krajů v roce 2009

Zdroj: Výběrové šetření pracovních sil (Český statistický úřad)

Nezaměstnanost nejvíce postiženým regionem jsou Valašské Klobouky,

I když se situace na trhu práce v ČR a Zlínském kraji ve sledovaném období výrazně nelišila, existovaly rozdíly uvnitř kraje. **Nejvyšší míra nezaměstnanosti** je dlouhodobě spjata se správním obvodem ORP Valašské Klobouky, kde je současně i nejvyšší podíl žen v počtu uchazečů a mezi jedny z nejvyšších zde patří i podíly absolventů a dlouhodobě nezaměstnaných. Nedostatečné podnikatelské zázemí (k počtu obyvatel je zde 3. nejnižší počet ekonomických subjektů) přispívá k nepříznivé situaci na trhu práce v tomto regionu. K tomu se přidává ještě skutečnost, že cestování za prací mimo tuto oblast je časově i finančně náročné. Největší zaměstnavatelé jsou firma Groz-Beckert Czech, s.r.o., která se zabývá výrobou šicích strojů a příslušenství. Dále následuje Polfin Ploština, s.r.o. (nezemědělská a pomocná výroba, výroba obalů z plastů), Conec, s.r.o. (výroba konektorů), Důbrava, chemické výrobní družstvo (chemická, kartonážní a galanterní výroba) a CEBES a.s. (výroba strojů a přístrojů).

Vsetín a Kroměříž

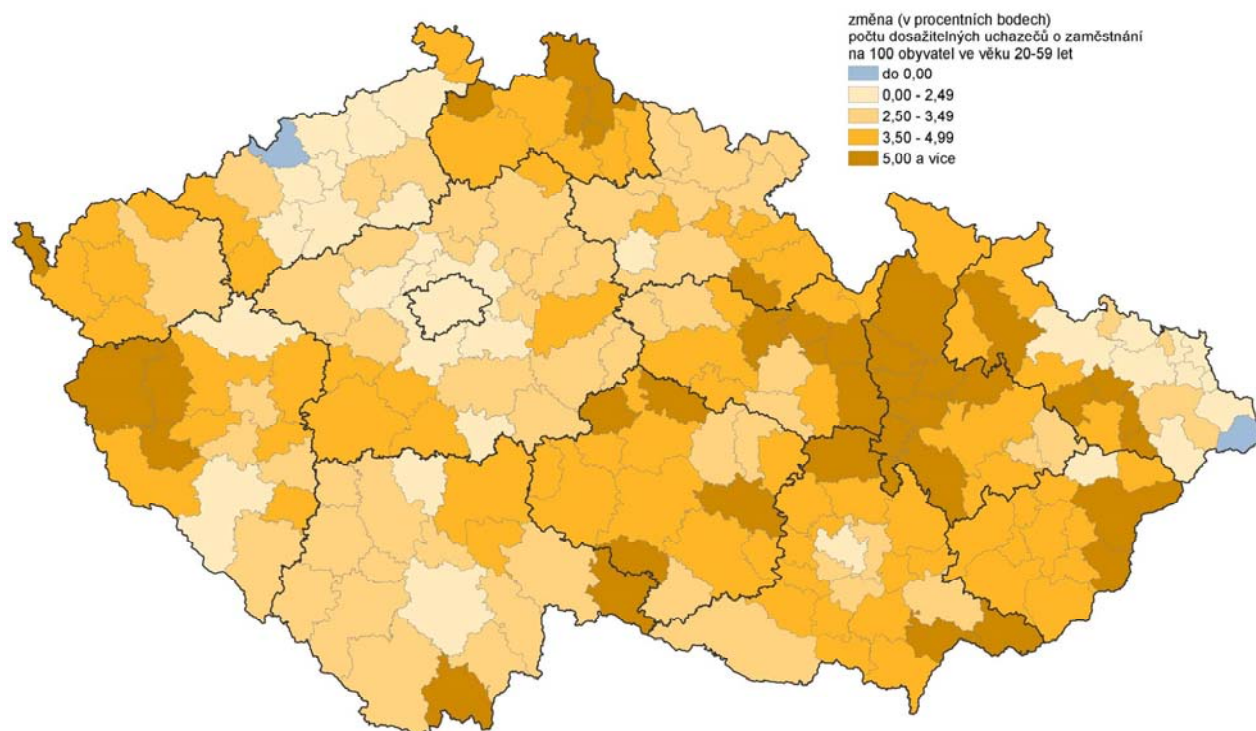
Podobná situace, tedy relativně nízký počet ek. subjektů provázený nejvyššími hodnotami míry nezaměstnanosti, je i ve správních obvodech ORP Vsetín a Kroměříž. Na Vsetínsku je situace nejvíce ovlivněna vývojem ve východní části území, kde došlo

k utlumení výroby u největšího zaměstnavatele v této oblasti – CRYSTALEX, a.s., sklárna Karolínka a k propouštění u dalších významných zaměstnavatelů ZAMET, spol. s r.o. Nový Hrozenkov a CE WOOD, a.s. Na Kroměřížsku je problémovou oblastí jižní a jihozápadní část, ve které chybí propojení s některou z větších aglomerací v okolí. Největšími zaměstnavateli jsou KORYNA nábytek, a.s.(kuchyňský nábytek), DŘEVOPODNIK HAUSNER s.r.o. a AGRODUŽSTVO MORKOVICE.

Nejnižší nezaměstnanost ve Zlíně a Vizovicích

Naproti tomu příznivou podnikatelskou základnu i nejnižší míru nezaměstnanosti si udržují SO ORP Zlín a Vizovice, regiony, kde je v přepočtu na obyvatele největší koncentrace ekonomických subjektů. Ve zlínském regionu se k tomu přidává i existence velkých podniků.

Kartogram č. 10 Změna míry nezaměstnanosti podle správních obvodů ORP v období 2007-2009 (stav k 31. 12.)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, Český statistický úřad

Podprůměrná podnikatelská aktivita

Hodnocení na základě počtu ekonomických subjektů typu podnik⁹ k počtu obyvatel řadí Zlínský kraj k územním celkům s podprůměrnou podnikatelskou aktivitou. **Počet těchto jednotek se v roce 2009 proti předchozímu roku snížil o 1 697 na 70 543**, přitom výraznější pokles byl u právnických osob. Podle údajů Úřadu práce Zlín představoval meziroční pokles počtu zaměstnanců u firem 9,1 %, zatímco u osob samostatně výdělečně činných došlo k mírnému nárůstu (0,4 %).

Struktura zaměstnaných podle odvětví se nemění

V posledních dvaceti letech ztratil kraj tradiční pozici v oblasti leteckého, obuvnického a textilního průmyslu, velké strojírenské podniky prošly výraznou restrukturalizací a zeštíhlením provozů. V současné době mají pro ekonomiku kraje rozhodující význam podniky odvětví plastikářského, chemického, potravinářského, strojírenského a kovozpracujícího průmyslu. Proti roku 2002 **poklesl počet zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu zhruba o třetinu** a pokles se také projevil ve většině oborů. K výrazným změnám ve struktuře zaměstnaných podle odvětví za sledované období ale nedošlo. Největší podíly zaměstnaných zůstaly v oboru výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků (19,0 %) a ve výrobě pryžových a plastových výrobků (18,9 %).

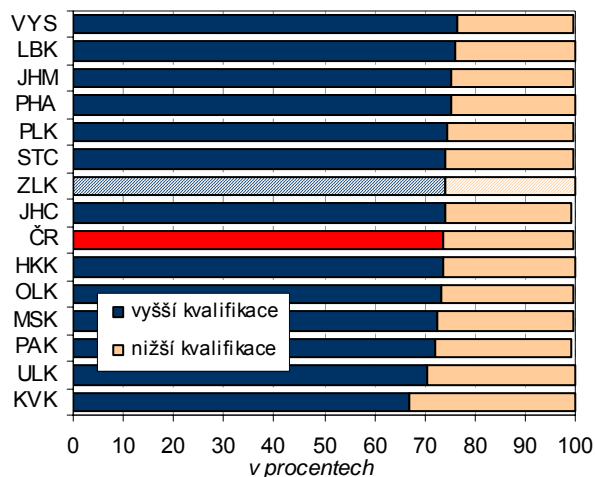
Největšími zaměstnavateli jsou.....

K největším zaměstnavatelům patří Barum Continental, s.r.o., Otrokovice (výroba a prodej pneumatik), ON SEMICONDUCTOR CZECH REPUBLIC, s.r.o., právní nástupce, Rožnov p/R (výroba monokrystalů a desek a polovodičových součástek),

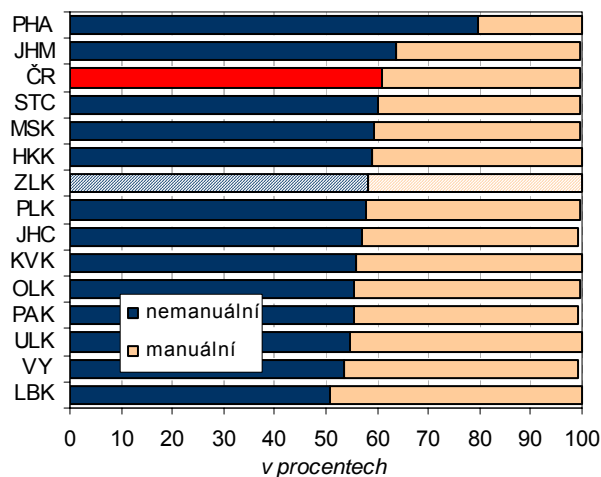
⁹ subjekt, který podle statistických zjišťování nebo administrativních zdrojů vykazuje ekonomickou aktivitu

Česká zbrojovka, a.s., Uherský Brod (vývoj a výroba ručních palných zbraní), Fatra a.s. Napajedla (zpracování plastů), AVX Czech Republic, s.r.o., Lanškroun, závod Uherské Hradiště (výroba součástek a dílů pro elektrotechnický a elektronický průmysl, konektory a keramické kondenzátory), TON a.s. Bystřice pod Hostýnem (výroba nábytku), TAJMAC-ZPS, a.s., Zlín (strojírenská výroba specializovaná na obuvnická a kovoobráběcí centra), DEZA a.s., Valašské Meziříčí (zpracování tekutých odpadů z koksování černého uhlí).

Graf č. 28 Podíl zaměstnanců s vyšší a nižší kvalifikací (podle KZAM) v roce 2009 (v %)

Graf č. 29 Podíl zaměstnanců v manuálním a nemanuálním zaměstnání (podle KZAM) v roce 2009 (v %)

Podíl nemanuálních pracovníků roste

Opačné trendy ve vývoji - tedy zvyšování počtu nemanuálních a snižování počtu manuálních pracovníků se projevují v **neustále rostoucí převaze podílu nemanuálních pracovníků** (v roce 2000 byl vyšší o 1,6 procentního bodu, v roce 2009 rozdíl představoval 16,4 procentního bodu). Na trhu práce se výrazně zvýšilo využití vysoce kvalifikovaných nemanuálních pracovníků, zatímco počet nekvalifikovaných zůstal přibližně na stejné úrovni. U manuálních pracovníků došlo k poklesu u kvalifikovaných zhruba o 11 %, u nekvalifikovaných pracovníků o 27 %.

Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci převládají ve struktuře uchazečů o práci

Meziroční nárůst počtu uchazečů o zaměstnání se projevil u všech skupin zaměstnání (dle Klasifikace zaměstnání KZAM), více než dvojnásobný byl ve třídě řemesníků a kvalifikovaných výrobců a dále u pracovníků obsluhy strojů a zařízení. Přesto největší podíl ve struktuře uchazečů o zaměstnání tvoří pomocní a nekvalifikovaní pracovníci (22,4 %). Ve struktuře volných míst jsou nejčastěji zastoupeny profese patřící právě do těchto dvou skupin klasifikace.

Průměrná mzda jedna z nejnižších

Průměrná hrubá měsíční mzda rostla od roku 2005 v průměru o 6,8 % ročně, přesto byla proti celostátnímu průměru o 2 712 Kč nižší a její výše **19 219 Kč** představuje v mezikrajském srovnání předposlední pozici kraje. Podobně i průměrná mzda ve většině odvětví národního hospodářství patří mezi jedny z nejnižších. Pouze v zemědělství, lesnictví a rybnářství je průměrná mzda v kraji mírně nad průměrem v tomto odvětví a v mezikrajském srovnání je třetí nejvyšší, avšak jedná se o odvětví s nejnižšími průměrnými výdělky. Nejnižší průměrné mzdy ve Zlínském kraji potvrdilo výběrové šetření mezd, na základě kterého je medián mezd u žen nejnižší (17 124 Kč) a u mužů druhý nejnižší (21 840 Kč) mezi kraji. Podle klasifikace zaměstnání je nejpříznivější umístění kraje na 9. pozici u průměrných mezd kvalifikovaných dělníků zemědělství a lesnictví (16 556 Kč), u ostatních zaměstnání je to vždy umístění na jedné ze tří posledních příček.

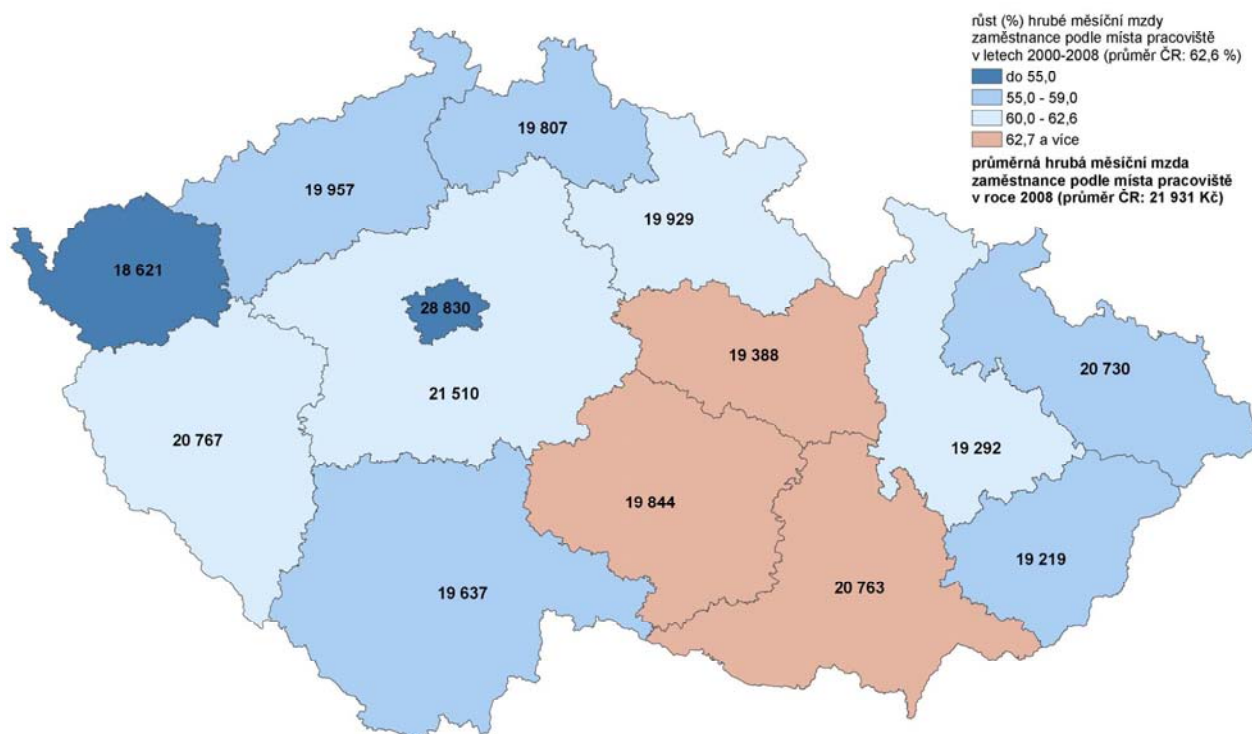
Trhu práce se účastní cizinci

I když význam cizinců na trhu práce v kraji není velký, ke konci roku 2009 bylo ve Zlínském kraji evidováno **1,7 tis. cizinců s živnostenským oprávněním a asi 5 tis. v postavení zaměstnanců**. Nejvíce cizinců je soustředěno do okresu Zlín (zhruba 40 %), 27 % v okrese Vsetín, 23 % v uherskohradištském okrese a 10 % v okrese Kroměříž.

Cizinci, kteří jsou zaměstnáni v podnicích kraje, pracují nejvíce ve zpracovatelském průmyslu – 50 %. Ve stavebnictví je zaměstnáno 18 %, 7 % ve velkoobchodě a necelých 6 % v oblasti vzdělávání. Ve struktuře převládají Slováci se 70 % podílem

z celkového počtu cizinců zaměstnanců. Ukrajínští občané byli nejvíce zaměstnáni ve stavebnictví, ostatní cizinci nejvíce ve zpracovatelském průmyslu. Zhruba 35 % zaměstnaných cizinců pracuje jako řemeslník a kvalifikovaný výrobce, zpracovatel a opravář, 24 % jako obsluha strojů a zařízení a stejný podíl -11 % představují pomocní a nekvalifikovaní pracovníci a techničtí, zdravotničtí pracovníci.

Kartogram č. 11 Průměrná hrubá měsíční mzda podle krajů v letech 2000 - 2008

Zhoršení situace pro manuální nekvalifikované pracovníky, absolventy a osoby starší 50 let

Zvyšující se náročnost trhu na kvalifikovanou pracovní sílu vede ke snižování zaměstnanosti manuálních nekvalifikovaných pracovníků, a to ve všech odvětvích národního hospodářství. Nejvíce zasaženi nepříznivým stavem ekonomiky jsou mladí lidé ve věku 25 až 30 let, kteří představují největší podíl nezaměstnaných. Zhoršení ekonomické situace přináší větší potíže se vstupem na trh práce zejména pro **mladistvé a absolventy škol**. U mladistvých se nejčastěji jedná o osoby bez vzdělání, s neúplným nebo nedokončeným vzděláním, které nemají odbornou kvalifikaci ani praxi. Absolventům chybí odborná praxe, nezbytná podmínka ze strany zaměstnavatelů. Největší šance na uplatnění na trhu práce mají absolventi z oborů lékař, zdravotní sestra, informatik, právník a ekonom (s podmínkou znalosti jazyků). Počet uchazečů o zaměstnání absolventů a mladistvých ke konci roku 2009 představoval 2 337 osob a proti předchozímu roku vzrostl o 804 osob.

Postižení ekonomickým vývojem jsou i **osoby starší 50 let**, které po ztrátě zaměstnání i přes bohaté pracovní zkušenosti a ochotu přizpůsobit se, mají velmi malé šance na získání nového pracovního zařazení. Jejich počet meziročně vzrostl o více než 3 tis. osob.

Trvale těžší pozici na trhu práce mají **osoby se zdravotním postižením**. V této kategorii uchazečů o zaměstnání je nezaměstnanost řešena prostřednictvím nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti a podporou chráněných dílen, přesto se počet zdravotně handicapovaných uchazečů o zaměstnání na konci roku 2009 zvýšil asi o 500 osob.